

הברונים השודדים

"ברונים שודדים" היה הכינוי בו כינו איפרי קנזס באחד מקונטרסיהם (הדומים לקונטרסים של איכרי צרפת ערב המהפכה נגד אדוניהם הפיאודליים) את עתודי המונופולים ואילי ההון. זאת על משקל אדוניה הפיאודליים של אירופה של ימי הביניים. אצילים אלה, שישבו בטירות הבצורות וניצלו את רפיונו של השלטון המרכזי, היו מביאים תחת חסותם את האיכרים העצמאיים ומנצלים את כוחם לגביית כל מיני מסים ותשלומים, שאיפשרו להם להקים צבא פרטי ולרכוש כוח פוליטי. ברונים אלה נראים כאכזריים ילדותיים מול עתודי ההון של ארה"ב, ממש כשם שריבו הידוע של ריצ'ארד לב"הארי, אם למשול משל אחד מרבים, עם מלך צרפת על טירת שאטוֹגֵיִיאר לא היה אלא תיגרת אכזריים עקרה לעומת התמודדות הנפילים בין גולד ודרו, מצד אחד, לבין ה"קומודור" ואנדרבליט, מצד שני.

הציביליזציה, כידוע, איננה נולדת מעצמה, וצריכה היא למאיצים ומדרבנים. מה שעשו האוטוקרטים הגדולים במזרח עשו התעשיינים ואנשי הממונות במערב. כמובן, הם עשו מה שעשו לא מתוך מיסיונריות ציביליזטורית, אך בסופו של חשבון, אף אם נתעב את דמותם או נסבור כי יש דרך אחרת לפחות לקידמה, אין להכחיש את העובדה ההיסטורית שהם אשר ביזמתם, חזונם והרצותם האגדית דית הדתית את הציביליזציה על פסיהן של מסילות הברזל מחוף אל חוף. הרוח הקאל־ווינגיסטי והדוגמה הדארוויניסטית מצאו להן כר נרחב ושופע ביבשת העצומה, שצפנה בחובה את המאגר הגדול ביותר של אוצרות טבע והיתה אבן־שואבת למיליוני מהגרים מן "העולם הישן". "הברונים השודדים" מראשית ימי הביניים העניקו לאיכרי סביבתם חסות ומגן מפני פשיטות ברברים, ואילו במחצית השניה של המאה הי"ט כיסו את יבשת אמריקה רשת של מסילות ברזל ובתי־חרושת. בכך העניקו לארצות־הברית עצמה כלכלית ומדינית שהצעידתה אל דרכה כמעצמה עולמית ראשונה־במעלה.

מאז תום מלחמת־האזרחים ועד ראשית המאה

הם העניין. שפן באותן שנים לערך קם המדק־דק חנוך ילון והפך את הקערה על פיה. הוא עיין בכתבי־היד הקדומים של המשנה ומצא שבצירופים מטיפוס זה אכן קיים יידוע פור־מלי. בכתבי־יד אלה הצורה איננה "ביתו של האדם" אלא "שלאדם" במלה אחת, וצורה זו מיוחדת היא (+ש+ל+האדם). ואין הצורה "של האדם" אל שיבוש של מעתיקים מאוחרים (בזכות שיבוש זה, אנב, נולדה לנו המלית "של" שלא היתה קודם־לכן!). מה עשה עגנון בעקבות גילוי זה? הלך ותיקן את ספריו בהתאם לתגליתו של ילון, וברוב המקומות הוסיף ה"א" הידיעה אחרי "של".

ובל יזלזלו חוקרי הספרות בדיקדוקי־עניות אלה. יעיינו־נא בפרקים ה"דיקדוקיים" ביוֹתר בספר הנידון ויסתבר להם שאצור בהם חומר רב העשוי לסייע להבנת דיוקי סגנונו של מספרנו הדגול. בירוריו של ד"ר מנצור בדבר מקומו של פועל, של שם או של מלת־יחס אינם עיונים תיאורטיים "סבילים" אלא יוצאים הם, בסופו של דבר, לענות על שא־לזת הנוגעות לכל קורא שרצונו להעמיק בספרי עגנון. וכך מסביר החוקר בהקדמתו את אופן בירורו:

אחת השאלות, שביקשתי למצוא להן פת־רון, היא זו: שני צירופים תחביריים או יותר, שנראים משמשים לאותה משמעות, מה ביניהם? שמה יש ביניהם הבדל כלשהו במשמעות? אם לאו, אפשר רק צירוף אחד רגיל, ואילו משנהו אינו בא אלא לצורך חיקוי או בניב, שאין צירוף מלותיו חפשי, וכיו"ב? אם שניהם רגילים, האם הם מות־נים? ואם כן, במה? (ע' כ).

הספר כתוב בבחירות רבה, על אף אפיו המורכב (בעיקר בסוגיה של שינויי גרסות); ואף זאת: לשונו של מנצור יפה, עשירה וקצרת־משפטים (שלא כדרכם של בלשנים מסוימים בארצנו, הכותבים בלשון מסורבלת וחסרת־עצמיות). החומר מסודר לנו בחסכון ותכליתיות (אף ההמדפיס לא סייע בכך, שפן הצד הטיפוגרפי אינו עומד על הרמה הדרושה לספרי־מחקר).

ש. ס.

של ארה"ב. עם זאת, כל המתעניין בהיסטוריה של ארה"ב, ובעיקר בהיסטוריה הכלכלית שלה, כדי ללמוד על התפתחותה בצורה מעמיקה ולא בצורה השטחית והפשטנית הנהוגה בספרי-תוכחה ומגמה שונים, ימצא ב"ברונים השודדים" ספר רב-ערך וגדוש עובדות.

י. ש.

מחשבה מדינית

פרופיסור י. אריאלי, ההיסטוריון איש האוניברסיטה העברית, שתולדות אמריקה והתקומת האידיאולוגיה והלאומיות באמריקה הן משטחי התמחותו העיקריים, הרים תרומה

הנוכחית גדל ארכן של מסילות-הברזל פימישה וייצור הפלדה גדל פי אחד-עשר. בתוך מחצית היובל בערה ארה"ב את תור המהפכה התעשייתית והמדעית בקצב מזורז ונכנסה גם לתור האימפריאליזם הקולוניאלי. בתוך כך השתנה אורח-החיים במהירות עם המעבר ממדינה אגררית למדינה תעשייתית ועירונית, ושלטונם של הקאפיטליסטים הגדולים על הכלכלה—ומכאן גם על הפוליטיקה—הביא לעוללות וקיפוחים סוציאליים חריפים, שהוקעתם כבר נעשתה שיגרה.

ספרו של מאתיו ג'וזפסון אינו ההיסטוריה של ארה"ב במחצית השניה של המאה הי"ט. הוא שילוב ביוגרפיות של "מפלצות-הקדומים הכלכליות" ושושלותיהן, עם תיאור של התמודדויות-נפילים על מונופולים ושלטון. המחבר נמנע מכל הטפה נגד גיבורי ספרו; די לו בהצגת דברים כהווייתם כדי לתת תמונה מדויקת מעלילותיהם של גולד, ואנדר"בילט, מורגן, רוקפלר, קוק, קארנגי, הנטינגטון (אם נזכיר רק שמות בודדים) ומן ההיסטוריה הכלכלית-החברתית של ארה"ב, שבעת ההיא האפילה על ההיסטוריה המדינית.

ג'וזפסון פותח בסיום מלחמת-האזרחים ב"שנת 1865, מלחמה אשר נתנה את הדחיפה הגדולה לתעשייה הצפונית ואשר לאחריה נפתחו המערב והדרום לרכושנים הצפוניים תאבי-הבצע, שהסתערו מערבה תוך כדי בניית קיסרויות פרטיות שעלו בעצמתן על הקיסרויות של ימי-הביניים. חולשתו של הספר בכך שהוא מסתפק בתיאור הצמיחה הכלכלית של בעלי הצבר-ההון, המונופולים והטרוסטים, בלי לעמוד על מערכת היחסים הלא-פשוטה בין האינטרסים השונים; אף בלי לעמוד על מערכת היחסים בינם לבין הרשויות הפוליטיות של הרפובליקה. כך, למשל, הופכת מלחמת-האזרחים להיות מאורע הפורץ דרך בפני הקאפיטליזם מבלי שיוסבר חלקו המכריע של זה במאורעות שהוליוו לקראת המלחמה וקבעו את גורלה

* מאתיו ג'וזפסון: הברונים השודדים; תרגום: בועז עברון; הוצאת שוקן, 1969; עמ' 452

כתבי

זיגמונד פרויד

ב-5 נרנים

כינוס מיטב כתביו של אבי הפסיכואנליזה בשפה העברית

הכרכים כוללים:

מבוא לפסיכואנליזה

טוטם וטאבו

מעבר לעקרון העונג

עתידה של אשליה

האני והסתם

הלא מודע

תרבות בלא נחת

מלחמה למה?

ועשרות מסות אחרות

במחיר מוזל — 65 ל"י (במקום 82.50)
בכל חנויות הספרים

הוצאת דביר